

Vlaanderen
is jeugd

Handleiding aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

vlaanderen.be/cjm

Colofon

Dit is een uitgave van het Departement Cultuur,
Jeugd en Media.

Auteurs

Benedicte Roose, Dorien De Vries, Joost Van Haelst,
Lien Wyckmans, Marlies De Cock, Uschi Cop,
Valerie Ansoms

Eindredactie

Marlies De Cock, Valerie Ansoms

Beeldmateriaal

iStock

Verantwoordelijke uitgever

Bart Temmerman
Simon Bolivarlaan 17
1000 Brussel

 vlaanderen.be/cjm

 facebook.com/deptCJM

 linkedin.com/company/departement-cjm

Depotnummer

D/2024/3241/262

Uitgave

september 2024

Inhoudstafel

Colofon	2
Inleiding	5
Aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB)	6
Wat is een aanspreekpunt?	6
Een integraal en geïntegreerd JKB	7
Een coördinatie voor het JKB	8
De instrumenten van het JKB	9
Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP)	10
Doel	10
Rol van het aanspreekpunt	12
Ondersteuning door de cluster	13
Horizontaal overleg	14
Doel	14
Rol van het aanspreekpunt	15
Werkwijze en ondersteuning door de cluster	15
Verticaal overleg	16
Doel	16
Rol van het aanspreekpunt	16
Ondersteuning door de cluster	16
Het JoKER (kind- en jongereneffectrapport)	18
Doel	18
Rol van het aanspreekpunt	18
Ondersteuning door de cluster	18
Staat van de Jeugd	19
Doel	19
Rol van het aanspreekpunt	19
Toezicht op de naleving van het Kinderrechtenverdrag	20
Beleidsparticipatie met kinderen en jongeren	21
Zelf participatie organiseren	21
Meer informatie	23

Inleiding

Beste aanspreekpunt,

Van harte welkom!

De cluster jeugd- en kinderrechtenbeleid van het Departement Cultuur, Jeugd en Media is zeer verheugd dat jij werd aangeduid als aanspreekpunt jeugd- en kinderrechtenbeleid. We dagen je uit om, samen met ons en je collega-aanspreekpunten, de strategische rol die je departement, agentschap of organisatie speelt in het kader van het jeugd- en kinderrechtenbeleid mee waar te maken.

Deze handleiding werd opgesteld om nieuwe én ervaren aanspreekpunten een houvast te bieden binnen het jeugd- en kinderrechtenbeleid.

We bakenen in dit document het speelveld af van wat er van jou wordt verwacht en we gaan dieper in op je mandaat, rol en taken als aanspreekpunt. We geven je een duidelijke plaats in het Vlaamse landschap van het jeugd- en kinderrechtenbeleid. Daarbij maak je ook kennis met alle instrumenten die de Vlaamse overheid ter beschikking heeft om het jeugd- en kinderrechtenbeleid vorm te geven en op welke ondersteuning jij beroep kan doen.

Wil je graag nog meer achtergrondinformatie en historiek? Dan verwijzen we je graag door naar onze site, waar je meer info vindt over kinderrechten, de geschiedenis van het jeugdbeleid en (inter)nationale en Europese kaders waarbinnen dat beleid gesitueerd is.

Heb je na het lezen van deze handleiding nog vragen of opmerkingen? Dan kan je steeds terecht bij de collega's van de cluster jeugd- en kinderrechtenbeleid via jkp@vlaanderen.be.

Aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB)

Wat is een aanspreekpunt?

Het jeugd- en kinderrechtenbeleid, of JKB, omvat alle domeinen die ingrijpen op het leven van kinderen en jongeren. Om dergelijk **integraal, inclusief en transversaal beleid** vorm te geven zijn er meerdere instrumenten ontwikkeld die decretaal verankerd zijn in het vernieuwde [Jeugddecreeet](#) van 23 november 2023.

Een van die instrumenten zijn de **aanspreekpunten**, waarvan jij er een bent. Om het JKB te realiseren is het nodig om over de departementen en agentschappen heen samen te werken. Enkel zo kunnen we komen tot een integraal, inclusief en transversaal beleid. De leidend ambtenaren van alle departementen en van de intern en extern verzelfstandigde agentschappen van

de Vlaamse overheid wijzen een personeelslid aan als aanspreekpunt JKB.

Je bent als aanspreekpunt een **cruciale actor** en belangrijke partner om informatie mee uit te wisselen, om gezamenlijk actie te voeren en om mee vorm te geven aan het beleid. Wij rekenen op jouw **expertise en enthousiasme** om, samen met ons binnen de Vlaamse overheid, een JKB uit te bouwen dat een meerwaarde biedt voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen. Jij brengt als aanspreekpunt de onmisbare blik van kinderen en jongeren mee binnen je eigen organisatie.

In art. 6 van het Jeugddecreeet van 23 november 2023 staan de taken van een aanspreekpunt opgelijst:

- 1° een bijdrage leveren om het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, vermeld in artikel 4, voor te bereiden;
- 2° zorgen voor de monitoring van en verslaggeving over de uitvoering van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, vermeld in artikel 4;
- 3° de effecten op kinderen en jongeren en hun rechten inschatten van het beleid dat door hun departement of agentschap wordt voorbereid of uitgevoerd;
- 4° zorgen voor de monitoring van en verslaggeving over de uitvoering van andere initiatieven van de Vlaamse Regering om het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid uit te voeren;
- 5° bijdragen en deelnemen aan het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid en aan het verticaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid, vermeld in artikel 5, van het beleidsdomein waarvoor het aanspreekpunt is aangewezen.

Een integraal en geïntegreerd JKB

Het JKB realiseert over alle beleidsdomeinen heen impact op het leven van kinderen en jongeren. Deze **integrale** benadering zorgt ervoor dat **alle aspecten** die van belang zijn **in het leven van kinderen en jongeren tussen 0 en 30 jaar** mee in scope worden genomen. Het beleid dat hieruit voortvloeit zit **geïntegreerd** over de beleidsdomeinen heen.

We stellen vast dat er in de praktijk en dus ook in het JKB heel wat urgente uitdagingen zijn voor kinderen en jongeren in Vlaanderen en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Deze uitdagingen lenen zich bij uitstek om over alle beleidsdomeinen heen te worden aangepakt om zo concrete en zichtbare impact te verwezenlijken.

Een waardevol JKB realiseren, doen we samen. We hechten dan ook veel belang aan een gedragen transversale samenwerking en uitwisseling.

Om de implementatie van beleidsmaatregelen mogelijk te maken, is er nood aan specifieke instrumenten. Ook deze zijn opgenomen in het decreet. Aanspreekpunten zijn een van die 'instrumenten', maar zullen ook regelmatig zelf met andere instrumenten aan de slag gaan. Die instrumenten worden verder in deze handleiding besproken.

Kinderrechten gelden voor jou als aanspreekpunt JKB als ethisch en juridisch kader. Kinderrechten zijn per definitie transversaal en het is belangrijk deze rechten te vrijwaren voor alle kinderen en jongeren. Het Verdrag voor de Rechten van het Kind (VRK) heeft betrekking op kinderen (zijnde personen tot 18 jaar) en biedt hen specifieke bescherming, om ervoor te zorgen dat ze optimaal kunnen opgroeien en ontwikkelen. Het VRK voegt daar specifieke waarborgen voor kinderen aan toe.

De benadering van dit verdrag als mensenrechten-instrument laat toe het kind te beschouwen als begunstigde van specifieke bescherming (door ouders en de staat), maar ook als actor met zelfbeschikking en een eigen stem, om zo ook de autonomie van het kind sterker in de verf te zetten. Hoewel kinderrechten specifiek gericht zijn op kinderen en jongeren tot 18 jaar, hantieren we de principes en waarden die eraan ten grondslag liggen ook als ethisch kader voor jongeren ouder dan 18 jaar. Zo fungeert het VRK als fundament voor ons beleid.

In artikel 3 van het Jeugddecree van 23 november 2023 staan een aantal definities die belangrijk zijn voor het begrijpen en vormgeven van jeugd- en kinderrechtenbeleid:

12° jeugd: personen tot en met dertig jaar, of een deel van die bevolkingsgroep;

13° jeugd- en kinderrechtenbeleid: de integrale en geïntegreerde visie en de daarop gebaseerde systematische en planmatige maatregelen van een overheid die een waarneembaar effect beogen op de jeugd, met bijzondere aandacht voor de kinderrechten, als ethisch en wettelijk kader;

19° kinderrechten: alle fundamentele rechten van kinderen die zijn vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, de Grondwet en de Europese, regionale en internationale verdragen waarvan België partij is;

Een coördinatie voor het JKB

De coördinatie van het JKB gebeurt door de Vlaamse minister van Jeugd, ook bevoegd voor coördinatie van het kinderrechtenbeleid. De Vlaamse minister van Jeugd heeft een **coördinerende functie** en kan niet tussenkomen in de bevoegdheden van zijn of haar collega-ministers, maar kan hen er wel op aanspreken, en hen wijzen op hun verantwoordelijkheden inzake kinderrechten.

De minister wordt ondersteund door een coördinerende administratie. Dit is de **cluster JKB** in het team Jeugd van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Deze cluster staat in voor de totstandkoming, de realisatie en de opvolging van het beleid. Ze is bereikbaar op een algemeen mailadres: jkp@vlaanderen.be. Deze cluster JKB is ambitieus en werkt vol overgave aan een duurzaam JKB.

De cluster staat ook in voor de coördinatie en de ondersteuning van het netwerk van aanspreekpunten. Dit gaat over:

- > een kennismakingsgesprek;
- > een infopakket met handleidingen over de JKB-instrumenten, mijlpalen en verwachtingen;
- > ondersteuning op maat in het opnemen van de rol in de verschillende instrumenten;
- > e-learnings over de JKB-instrumenten (zie link);
- > organisatie van uitwisseling met andere aanspreekpunten.

We gaan concreter in op de ondersteuning bij de relevante instrumenten.

De medewerkers van de cluster JKB zijn daarnaast aanspreekbaar via mail, telefonisch of persoonlijk, zowel over inhoudelijke thema's als procesmatig. Wanneer jij als aanspreekpunt te maken krijgt met bepaalde uitdagingen, vraagstukken of goede praktijken, kan je zeker contact opnemen met de cluster.

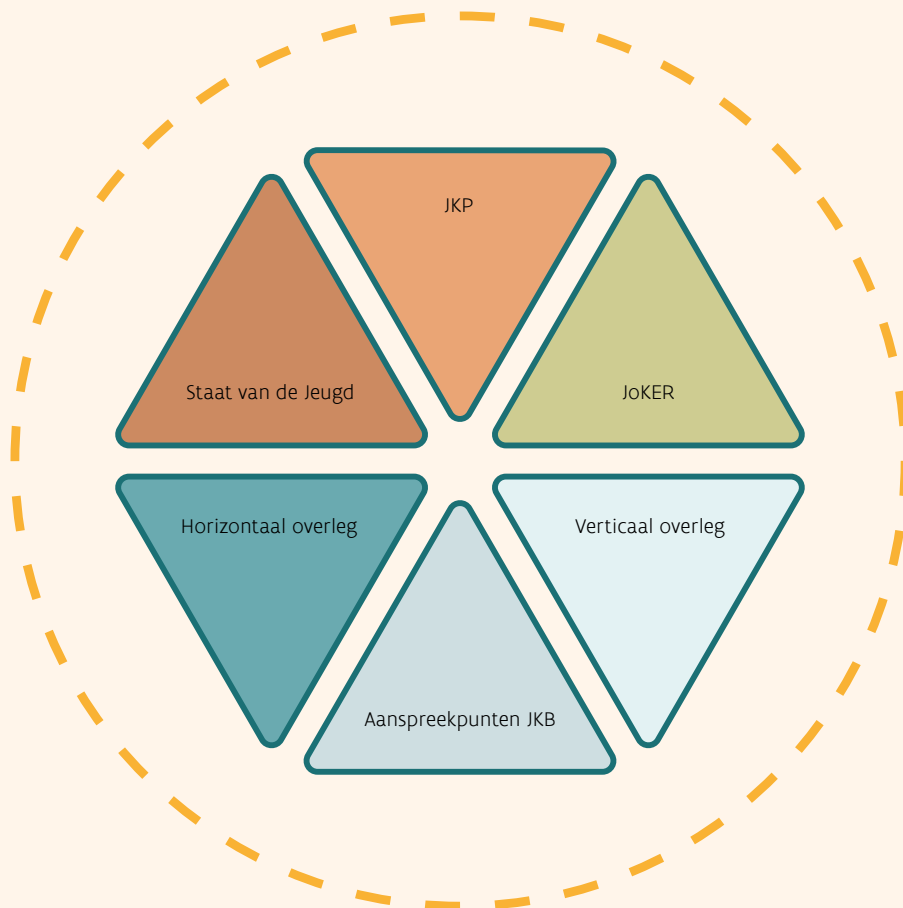

De instrumenten van het JKB

Het JKB krijgt vorm aan de hand van een set aan instrumenten die beschreven zijn in het [Jeugddecreeet](#). De instrumenten spelen op elkaar in, voeden elkaar en geven elkaar richting. In samenspel realiseren alle actoren samen een transversaal JKB. De instrumenten zijn:

- > Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP);
- > Horizontaal overleg;
- > Verticaal overleg;
- > Kind- en jongereneffectrapport (JoKER);
- > Staat van de Jeugd.

Deze instrumenten en de interactie ertussen dragen bij tot een breed gedragen jeugd- en kinderrechtenperspectief

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP)

Doel

De Vlaamse Regering voegt haar plannen voor kinderen en jongeren samen, over de beleidsdomeinen heen, in een ambitieus jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP).

Met kinderrechten als stevige basis worden de visie en het beleid van de Vlaamse Regering op jeugd- en kinderrechten in dit overkoepelende plan vastgelegd. Het JKP is van toepassing op alle kinderen en jongeren van 0 tot en met 30 jaar, in Vlaanderen en het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

Het decreet beschrijft dat de Vlaamse Regering minimaal drie en maximaal vijf prioriteiten moet kiezen om de komende beleidsperiode rond samen te werken. Bij het ontwikkelen van een nieuw JKP zijn kinderrechten het belangrijkste richtsnoer. Dit kader, aangevuld met een uitgebreide omgevingsanalyse, data uit onderzoeken, Europese en internationale beleidskaders, overleg met en feedback uit het brede veld en beleidsdomeinoverschrijdende overlegmomenten zoals het horizontaal overleg JKB, stuurt de vastlegging van de prioriteiten.

Geeft uitvoering aan Kinderrechten

- Verdrag inzake de Rechten van het Kind
  - Gelijke kansen
  - Brede ontwikkelingskansen
  - Digitale, mentale en fysieke ruimte
  - Formele en informele betrokkenheid
- Slotbeschouwingen

Jeugddecree 23/11/2023

- Inspraak
- Moet 1 jaar na aanstelling Vlaamse Regering klaar zijn.
- Min 3, max 5 prioriteiten.
- Tussentijdse evaluatie en bijsturing – 2 jaar na start.
- Eindevaluatie.

Algemene principes en randvoorwaarden

- Onderdeel van breed instrumentarium jeugd-en kinderrechtenbeleid
- Langetermijnvisie en strategische inzet van middelen
- Samenwerking op verschillende beleidsniveaus en tussen verschillende actoren = cruciaal.

DCJM, aanspreekpunten, horizontaal overleg,...

- De administratie (DCJM) coördineert de voorbereiding, uitvoering en evaluatie.
- Aanspreekpunten zijn trekkers van de beleidsinitiatieven binnen eigen entiteit en verantwoordelijk voor de uitvoering, monitoring en rapportage ervan.
- Horizontaal overleg = bewaker van het plan

Plan van de Vlaamse Regering

- JKP= transversaal plan van de Vlaamse Regering en bestaat naast andere transversale plannen
- Minister van Jeugd en coördinerend minister kinderrechten coördineert het plan.

Daarbovenop wordt een breed participatief traject gelopen waarbij samengewerkt wordt met kinderen en jongeren in directe en indirecte participatieve momenten. Inspraak van kinderen en jongeren is onontbeerlijk om een actueel en relevant plan op te maken. In dat participatietraject worden minimaal een aantal actoren betrokken:

- > kinderen en jongeren;
- > de aanspreekpunten;
- > de verenigingen die op basis van het Jeugddecreet worden gesubsidieerd;

- > andere verenigingen die door hun omvang, opzet of inhoud relevantie hebben voor de Vlaamse Gemeenschap;
- > deskundigen op het gebied van de jeugd of kinderrechten;
- > vertegenwoordigers van lokale besturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Het JKP staat beschreven in art. 4 van het Jeugddecreet 23 november 2023:

Uiterlijk een jaar na het begin van elke regeerperiode legt de Vlaamse Regering een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan voor aan het Vlaams Parlement. Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan legt het jeugd- en kinderrechtenbeleid van de Vlaamse Regering vast. Het geeft **voor de lopende beleidsperiode** en **binnen een algehele visie op de jeugd en het jeugd- en kinderrechtenbeleid**, de prioritaire, transversale doelstellingen van de Vlaamse Regering en de resultaatsindicatoren aan. Binnen een half jaar na het begin van de regeerperiode selecteert de Vlaamse Regering op basis van een omgevingsanalyse **minimaal drie en maximaal vijf prioritaire, transversale doelstellingen voor kinderen en jongeren**.

Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, vermeld in het eerste lid, beschrijft de wijze waarop:

1° de Vlaamse Regering binnen haar bevoegdheden de beginselen, vermeld in artikel 2, 3, 6 en 12 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en de volgende beleidsdoelstellingen uitvoert:

- gelijke kansen** creëren en borgen voor alle kinderen en jongeren;
- brede ontwikkelingskansen** creëren en borgen voor kinderen en jongeren;
- digitale, fysieke en mentale ruimte** creëren voor kinderen en jongeren;
- de **formele en informele betrokkenheid** van kinderen en jongeren bij de samenleving **verhogen**;

2° de Vlaamse Regering invulling geeft aan kinderrechten en in het bijzonder aan de slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties, geformuleerd naar aanleiding van het rapport dat door België is ingediend conform artikel 44 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind;

3° de Vlaamse Regering uitvoering geeft aan de doelstellingen die zijn bepaald ter uitvoering van het eerste lid.

De Vlaamse Regering keurt het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, vermeld in het eerste en tweede lid, goed na inspraak van de jeugd, waarbij ten minste de volgende actoren betrokken worden:

- 1° de verenigingen die op basis van dit decreet worden gesubsidieerd;
- 2° andere verenigingen dan de verenigingen, vermeld in punt 1°, voor of door kinderen en jongeren, die door hun omvang, opzet of inhoud relevantie hebben voor de Vlaamse Gemeenschap;
- 3° deskundigen op het gebied van de jeugd- of kinderrechten;
- 4° vertegenwoordigers van lokale besturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Rol van het aanspreekpunt

Jij speelt als aanspreekpunt in de vormgeving, realisatie en evaluatie van het JKP **een bijzonder belangrijke en onmisbare rol**. Vanuit eigen expertise en connectie met jouw praktijk vertegenwoordig jij mee de stem van kinderen en jongeren in dat beleid. Door de vertegenwoordiging op het horizontaal en verticaal overleg en op evenementen waar beleidsparticipatie wordt gefa-

ciliteerd, kan jij het jeugd- en kinderrechtenperspectief binnen jouw expertise en beleidsveld vertegenwoordigen en kan je vanuit jouw entiteit aanknopen op concrete acties die binnen dit plan vormkrijgen.

Er bestaat geen vaste procedure om een JKP vorm te geven. Wat wél vaststaat is dat het plan goedgekeurd wordt na inspraak van de jeugd.

De totstandkoming van het JKP 2025-2029 loopt over 3 fases:

Fase 1

In fase 1 word je als aanspreekpunt gevraagd om mee na te denken over en vorm te geven aan de aanbevelingen aan de Vlaamse Regering om een keuze te maken in de prioriteiten waarop de komende jaren extra focus wordt gelegd.

Nog voor die keuze kan je als aanspreekpunt **mee detecteren waar de uitdagingen liggen**, en kan je mee bouwen aan een stevig en duurzaam netwerk om samen die uitdagingen aan te gaan. Je kan met je teamverantwoordelijke en/of SG/AG afstemmen om op die manier **ruimte te creëren** voor jeugd- en kinderrechtenbeleid binnen jouw dagelijks werk en beleid. Ook de domeinspecifieke regeerbijdrage kan een uitgelezen hefboom zijn om het jeugd- en kinderrechtenbeleid te integreren.

Fase 2

In deze fase werken we richting de keuze van **prioriteiten** door de Vlaamse Regering. We voeden de beslissing door in te staan voor input rond de aanbevelingen. De cluster JKB organiseert daartoe verschillende momenten waar **indirecte participatie** met kinderen en jongeren gefaciliteerd wordt. Jij als aanspreekpunt kan daaraan bijdragen door deel te nemen aan het **horizontaal overleg** en mee te reflecteren op de input uit die participatiemomenten in relatie tot je eigen expertise en kennis. Het resultaat wordt voorgelegd in een advies aan de minister van Jeugd die verder afstemt met de voltallige Vlaamse Regering.

Fase 3

Eens de prioriteiten gekozen zijn, binnen een maximale termijn van zes maanden na de aanstelling van een Vlaamse Regering, wordt het **JKP** geoperationaliseerd. Het JKP wordt in de operationalisering van de prioriteiten een bundeling van evenveel **projectplannen** als er **prioriteiten** worden gekozen. Per prioriteit worden **doelstellingen en acties** uitgewerkt, onder coördinatie van de cluster JKB, in samenwerking met de betrokken aanspreekpunten en ministers. Jij **kan mee vormgeven aan deze projectplannen** door in deze fase actief deel te nemen aan de werkgroepen die naast het horizontaal overleg worden georganiseerd.

Samen met deze **werkgroepen** wordt ook **directe participatie** opgezet met relevante doelgroepen. De input die daaruit komt wordt meegenomen naar de werkgroepen en kan mee het projectplan voeden.

De Vlaamse Regering keurt het uitgewerkte JKP goed, ten laatste een jaar na haar aantreding.

Om een goede opvolging te verzekeren, en een duurzame samenwerking over de beleidsdomeinen heen te faciliteren, word je als aanspreekpunt, samen met andere betrokken actoren op de prioriteit, periodiek uitgenodigd in een werkgroep. Deze werkgroep vindt plaats onder de vlag van het horizontaal overleg, waar we samenkomen om de voortgang van het JKP te bespreken, acties op te volgen en bij te sturen waar nodig.

Er is de verplichting tot **monitoring en verslaggeving van het JKP**. Daarnaast wordt gevraagd om ook andere initiatieven van de Vlaamse Regering die een effect hebben op kinderen en jongeren te monitoren, en daarover verslag uit te brengen.

De wijze waarop die monitoring en verslaggeving gebeurt, wordt bepaald door de Vlaamse Regering en gecoördineerd door de cluster JKB.

De aanspreekpunten zijn **betrokken partij doorheen het hele proces**. Voorbereiden, opvolgen, monitoren, pleiten voor actie bij de eigen minister, rapporteren, evalueren... zijn allemaal taken die hiermee verbonden zijn en waar de coördinatie (coördinerende minister, kabinet en administratie) actieve input van het aanspreekpunt zal vragen. De cluster JKB initieert het proces, zorgt voor de planning en coördineert de verslaggeving.

Ondersteuning door de cluster

De cluster JKB is je eerste aanspreekpunt als je vragen of opmerkingen hebt over inhoud of de vorm van het JKP.

Zij staat in voor de organisatie van het proces voor, tijdens en na de realisatie van het JKP:

- > het schrijven van aanbevelingen en het aanbieden van een omgevingsanalyse aan de Vlaamse Regering;
- > de organisatie van overleg met oog op uitwerking van het JKP;
- > de organisatie van het horizontaal overleg;
- > de directe en indirecte participatie met kinderen en jongeren;
- > het schrijven en opvolgen van de projectplannen die samen het JKP vormen;
- > rapportage aan het kabinet;
- > ...

De cluster zal je vragen om input, zowel mondeling als schriftelijk, en stelt daarvoor de nodige documenten en procedures tijdig ter beschikking.

De Vlaamse Regering bezorgt een tussentijds rapport over de uitvoering van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, na het tweede jaar van uitvoering, en een eindrapport in het laatste jaar van uitvoering aan het Vlaams Parlement en de Kinderrechtencommissaris, vermeld in artikel 3 van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en houdende oprichting van een Commissie voor toezicht met betrekking tot voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren.

De Vlaamse Regering bepaalt de regels voor de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, en van de verslaggeving.

Horizontaal overleg

Doel

Het horizontaal overleg JKB is een overlegplatform voor de jeugd- en kinderrechtenorganisaties die vanuit een gouvernementeel, niet-gouvernementeel of academisch kader werken. Het horizontaal overleg is geen formeel adviesorgaan, maar dient als decretaal veranderd klankbord voor de cluster JKB. Als aanspreekpunt ben jij lid van het horizontaal overleg.

Het doel van het horizontaal overleg JKB is over het JKB te reflecteren, het te evalueren en het te voeden. Binnen het horizontaal overleg wordt gekeken naar de strategische lijnen van het Vlaamse JKB en wordt aan visieontwikkeling gedaan. Het is de plek bij uitstek om niet enkel aan netwerking te doen en informatie uit te wisselen tussen het kabinet van de minister, de administraties en het middenveld maar ook om in te gaan op inhoudelijke ontwikkelingen over de leefwereld van kinderen en jongeren, de stand van zaken van bepaalde dossiers (waaronder bv. JoKERS), decreetaanpassingen, interessante publicaties, studiedagen...

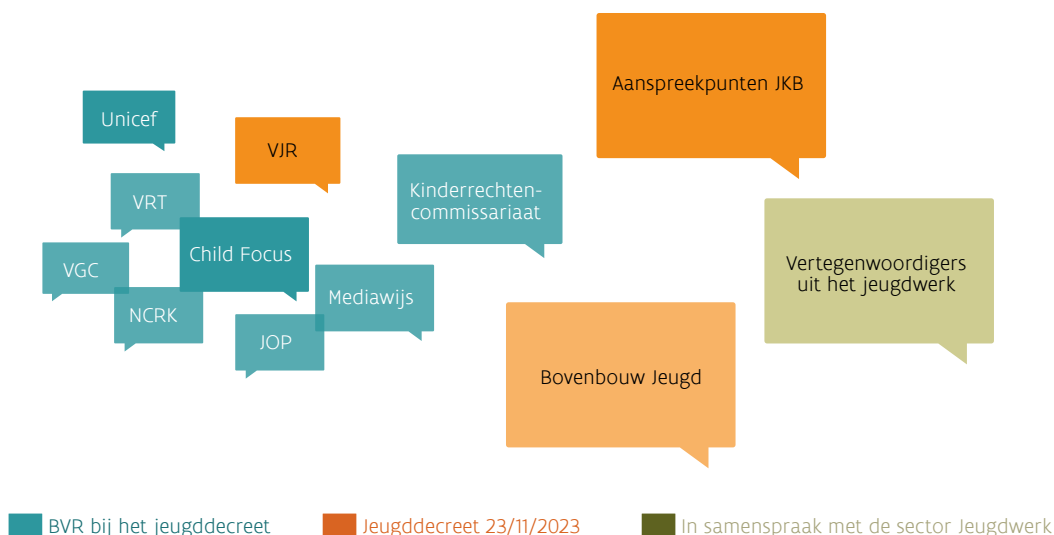
De opdracht van het horizontaal overleg bestaat er daarnaast uit bij te dragen aan de voorbereiding en uitvoering van het JKP door mee te werken aan:

- > de omgevingsanalyse;
- > de selectie van de prioritaire, transversale doelstellingen;
- > het opvolgen van de voortgang van de uitvoering van het JKP en van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind;
- > voorstellen formuleren om het JKP bij te sturen;
- > de effecten inschatten van het Vlaamse beleid op kinderen en jongeren en hun rechten;
- > kennisnemen van de resultaten van het verticale overleg JKB.

Op het horizontaal overleg worden minstens volgende actoren uitgenodigd:

- > de cluster JKB van het Departement Cultuur, Jeugd en Media;
- > de aanspreekpunten JKB;
- > een vertegenwoordiger van de minister van Jeugd, ook bevoegd voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid;
- > een vertegenwoordiger van:
  - de Vlaamse Jeugdraad (VJR),
  - De Ambassade (DA),
  - Bataljong,
  - JINT,
  - Kenniscentrum Kinderrechten (KEKI),
  - UNICEF België,
  - de Kinderrechtencoalitie (Kireco),
  - het Kinderrechtencommissariaat (KRC);
- > een vertegenwoordiger van het wetenschappelijk steunpunt Jeugd: het Jeugdonderzoeksplatform (JOP);
- > het secretariaat van de Nationale Commissie inzake de Rechten van het Kind (NCRK);
- > de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC);
- > de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT);
- > Mediawijs;
- > en Child Focus.

Soms worden er ook andere actoren uitgenodigd: horizontaal overleg XL (HOXL). Dat gebeurt in het kader van specifieke vragen of opdrachten. In de aanloop naar een nieuw JKP is het bijvoorbeeld interessant om ook breder in de sectoren uit te nodigen, om rechtstreeks in gesprek te gaan en ook hun input mee te nemen.

Rol van het aanspreekpunt

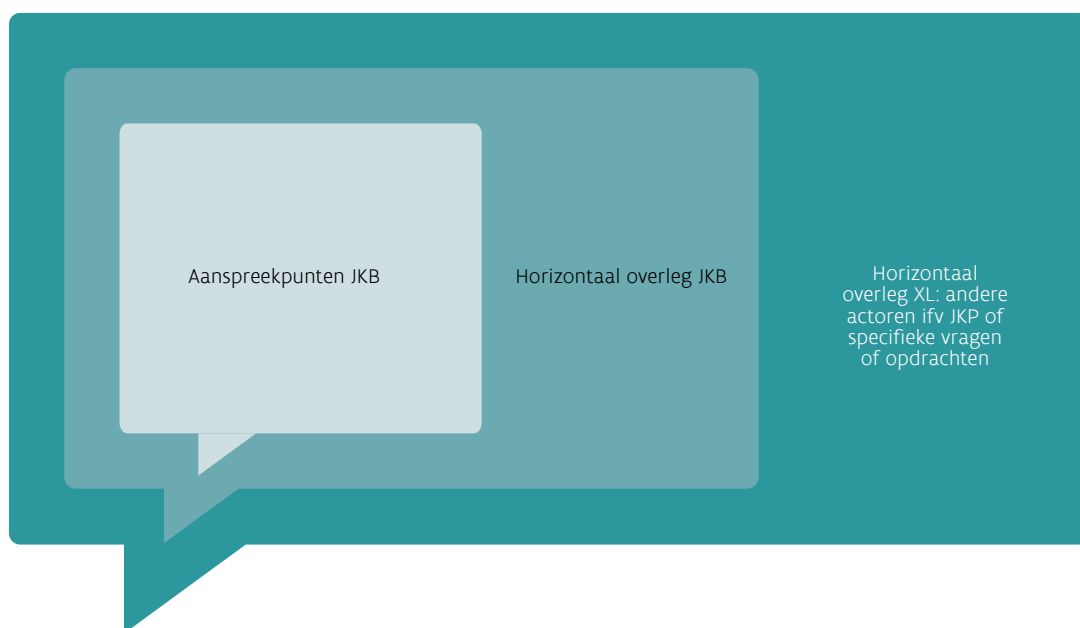
Als aanspreekpunt word je geacht een actieve rol te spelen op het horizontaal overleg door mee na te denken over inhoudelijke vraagstukken, mee te werken aan de doelstellingen en acties die we geformuleerd hebben in het JKP, jouw (inhoudelijke) kennis en ervaring vanuit het eigen beleidsdomein te delen.... afhankelijk van de concrete agendapunten. Het horizontaal overleg hangt samen met de andere beleidsinstrumenten JKB en deze zullen op dit overleg dus ook aan bod komen. Als aanspreekpunt kan je zeker ook agendapunten voorstellen.

In het kader van het JKP worden tijdens het horizontaal overleg alle prioriteiten besproken. Als aanspreekpunt kan het zijn dat niet alle punten inhoudelijk even relevant zijn voor jouw beleidsdomein; maar het is wel cruciaal dat je op de hoogte bent van het hele plan zodat we samen kunnen werken aan een geïntegreerd en integraal JKB. De inhoudelijke verdieping en uitvoering per prioriteit vindt plaats in de werkgroepen (zie JKP).

Werkwijze en ondersteuning door de cluster

Het horizontaal overleg komt 3 à 4 keer per jaar samen. De coördinatie (voorzitterschap en secretariaat) gebeurt door de cluster JKB. De cluster zorgt voor de agenda, roept het horizontaal overleg samen en zorgt voor de logistieke voorbereiding en terugkoppeling (onder andere via verslag). Het horizontaal overleg wordt ruim op tijd ingepland. De definitieve agenda wordt minstens twee weken voor de bijeenkomst bezorgd waarin het doel van het overleg, de verwachtingen van de deelnemers en noodzakelijke achtergrondinfo geduid worden. Deelnemers kunnen ook steeds zelf agendapunten voorstellen.

Gekoppeld aan dit horizontaal overleg brengt de cluster JKB ook minstens 1 maal per jaar enkel de aanspreekpunten samen i. f. v. de rol en taken die ze opnemen. De focus van deze bijeenkomsten kan ingevuld worden naargelang de noden van de aanspreekpunten.

Samenhang overlegstructuur

Uitgebreidere info over het horizontaal overleg vind je in de e-learning zie [link](#).

Je kan steeds bij de cluster JKB terecht voor vragen, voor meer duiding of info, om feedback te geven of voor voorbereidend overleg.

Verticaal overleg

Doel

Het verticaal overleg heeft als doel om jaarlijks na te gaan wat het effect is van het beleid van elke Vlaamse minister op kinderen en jongeren. De ministers van de Vlaamse Regering moeten in minimale aanwezigheid van het Kinderrechtencommissariaat (KRC), de Vlaamse Jeugdraad (VJR) en de bevoegde aanspreekpunten (AP) van de betrokken departementen en agentschappen deze oefening maken. De ministers hebben de mogelijkheid extra organisaties uit te nodigen, waaronder bijvoorbeeld een vertegenwoordigingsorganisatie van een specifieke doelgroep.

De manier waarop elk beleidsveld het verticaal overleg invult, kan verschillen. Er moet essentieel overleg plaatsvinden over de geplande beleidsinitiatieven voor kinderen, jongeren en hun rechten - in het bijzonder die beleidsinitiatieven die (nog) niet kaderen in het JKP. Dit overleg vindt idealiter plaats ter voorbereiding van de beleidsnota en de beleids- en begrotingstoelichting.

Rol van het aanspreekpunt

De inhoudelijke kennis en expertise van het aanspreekpunt is cruciaal voor een impactvol overleg. Als aanspreekpunt word je geacht een actieve rol te spelen, voor, tijdens en na het verticaal overleg door:

- > het inhoudelijk overleg samen met het kabinet en de betrokken organisaties voor te bereiden en mogelijke beleidspistes en concrete vragen te delen zodat op het verticaal overleg een gerichte dialoog kan plaatsvinden;
- > de open dialoog tijdens het overleg te bewaken en een goede neerslag van de besproken aspecten te verzekeren;
- > aan de slag te gaan met de input en terug te koppelen aan de betrokken organisaties.

Ondersteuning door de cluster

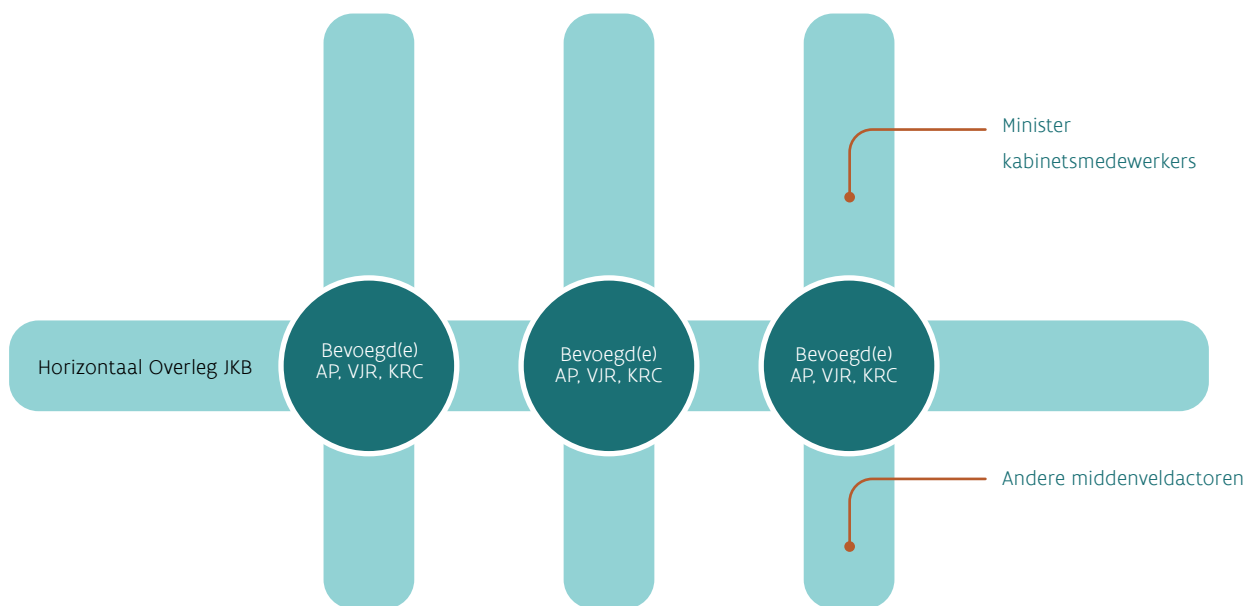
De ministers van de Vlaamse Regering zijn bevoegd voor de organisatie van het verticaal overleg. De minister van Jeugd, ook bevoegd voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid, kan de andere ministers aanspreken op deze verplichting.

Cluster JKB heeft een draaiboek opgesteld voor kabinetsmedewerkers en aanspreekpunten ter ondersteuning, zie [link](#). Aanwezigheid van een medewerker van cluster JKB is ook aangewezen, wij worden graag mee uitgenodigd.

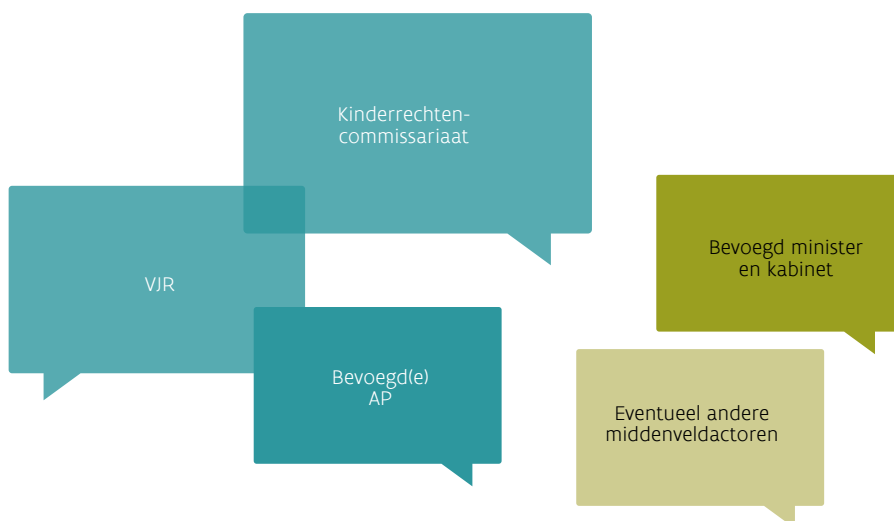

Je kan steeds bij de cluster terecht voor vragen, voor meer duiding of info, of voor voorbereidend overleg. Uitgebreide info over het verticaal overleg vind je in de e-learning zie [link](#).

Verticaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid: per bevoegdheid

Samenstelling van het verticaal overleg

Het JoKER (kind- en jongereneffectrapport)

Doel

Het kind- en jongereneffectrapport, kortweg het JoKER, peilt naar de effecten van nieuwe regelgeving op kinderen en jongeren. Telkens een minister bij het Vlaams Parlement een ontwerp van decreet indient dat rechtstreeks raakt aan het belang van personen jonger dan 25 jaar, moet dat ontwerp vergezeld zijn van een JoKER.

Een JoKER is enkel verplicht voor ontwerpdecreten. Er is geen JoKER nodig bij:

- > voorstellen van decreet op parlementair initiatief;
- > besluiten van de Vlaamse Regering;
- > ministeriële besluiten en omzendbrieven.

Een geplande regelgeving 'raakt rechtstreeks' aan het belang van personen jonger dan 25 jaar als het een impact heeft op hun leefwereld. Dat is vanzelfsprekend wanneer ze de doelgroep zijn (zoals in onderwijs en jeugdhulp). Vaak zijn ze echter niet de (enige) beoogde doelgroep van een beleidsmaatregel, maar worden ze er wel door beïnvloed (zoals bij rijopleidingen en natuurbeheer).

Het JoKER wordt integraal opgenomen in de memorie van toelichting van het decreet, in de rubriek 'Impactanalyse'. Beleidsdomeinen zijn vrij om het JoKER vormelijk op te maken hoe ze wensen, zolang inhoudelijk de essentie van het JoKER in de tekst vervat is.

Art. 7 van het Jeugddecreet bepaalt wat de essentie van een JoKER is:

1. Een beschrijving van het effect van de voorgenomen beslissing op de situatie van het kind of de jongere;
2. Een beschrijving van het effect op de situatie van het kind of de jongere zonder de voorgenomen beslissing;
3. Alternatieven voor de voorgestelde beslissing, vooral een beschrijving van de beoogde maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen van de beslissing voor de situatie van het kind of de jongere te vermijden, te beperken en zo mogelijk te verhelpen.

Rol van het aanspreekpunt

Het JoKER wordt opgemaakt door de bevoegde ambtenaar die het ontwerp van decreet voorbereidt. Hier hebben aanspreekpunten een belangrijke rol te spelen. De bevoegde ambtenaar dient steeds het aanspreekpunt te betrekken bij de voorbereiding van het decreet dat een impact heeft op kinderen en jongeren, en bij de opmaak van het JoKER.

Als aanspreekpunt help je om een inschatting te maken van de effecten van het beleid op kinderen en jongeren en hun rechten. Je hanteert een kinderrechten- en jeugdblik en verwijst door naar relevante instanties. Het is evenwel niet de bedoeling dat je als aanspreekpunt elk JoKER binnen je agentschap of departement zelf coördineert of opmaakt.

Op basis van onder meer het JoKER-advies en de wijze waarop de aanvrager ermee rekening gehouden heeft, ziet de Vlaamse minister van Jeugd, bevoegd voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid, toe op de naleving van de JoKER-verplichting.

Ondersteuning door de cluster

De bevoegde minister en administratie zijn verantwoordelijk voor de opmaak van een JoKER bij de indiening van een decreet, en betrekken daarbij het aanspreekpunt JKB. Ze kunnen voor de opmaak van het JoKER hulp vragen aan de cluster JKB. De cluster JKB voorziet een handleiding voor de opmaak van een JoKER, zie [link](#), en sensibiliseert, ondersteunt en faciliteert proactief beleidsparticipatie binnen dit proces vanuit hun expertise inzake het betrekken van kinderen en jongeren ([zie beleidsparticipatie](#)).

Uitgebreide info over het JoKER vind je in de e-learning zie [link](#).

Staat van de Jeugd

Doel

De ontwikkeling van de Staat van de Jeugd is een van de opdrachten van het Jeugdonderzoeksplatform (JOP). Het JOP is een interdisciplinaire samenwerking van jeugdonderzoekers aan de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel en de Katholieke Universiteit Leuven. Het JOP is aangesteld als Wetenschappelijk Steunpunt Jeugd.

De Staat van de Jeugd of de 'JOP-monitor' is een onderzoek waarmee de leefwereld, levensomstandigheden en activiteiten van kinderen en jongeren periodiek in beeld gebracht worden. Het JOP ontwikkelt en ontsluit de bevindingen uit deze bevraging.

Deze breedschalige survey resulteert in een schat aan data. Die informatie wordt gebruikt om het JKB vorm te geven. Ze wordt ook gebruikt in de omgevingsanalyse die mee het fundament vormt van het JKP.

Op [de website van het JOP](#) vind je alle informatie terug over deze bevragingen, de bevindingen en hun publicaties.

Rol van het aanspreekpunt

De JOP-monitor, en bij uitbreiding onderzoeken uitgevoerd in opdracht van cluster JKB, bevatten vaak interessante info en resultaten voor jou als aanspreekpunt om mee te nemen in je beleidswerk. De cluster JKB staat in voor de verspreiding van relevante onderzoeken en gaat hier graag over in gesprek (bilateraal of op het horizontaal overleg).

Omgekeerd is het voor cluster JKB interessant om zicht te hebben op resultaten uit sectorspecifiek onderzoek uit jouw beleidsdomein dat relevant is voor kinderen en jongeren. Deel deze onderzoeken dus zeker met cluster JKB.

Toezicht op de naleving van het Kinderrechtenverdrag

Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind ziet toe op de vooruitgang die de verdragstaten maken bij de nakoming van de aangegane verplichtingen in het Kinderrechtenverdrag. België dient te rapporteren over de beleidsmaatregelen die ze genomen hebben en de vooruitgang die ze op het vlak van kinderrechten geboekt hebben. Na deze rapportage worden de [slotbeschouwingen](#), concluding observations, gepubliceerd. De laatste dateren van 2019. Het zal wellicht pas in 2027 zijn dat België terug gevraagd wordt om te rapporteren.

De cluster JKB staat in voor de coördinatie van de Vlaamse inbreng, met medewerking van de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid. De [Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind](#) (NCRK), een overlegplatform van ruim 90 gouvernementele en niet-gouvernementele kinderrechtenactoren, coördineert het Belgisch rapport en stelt het ook voor bij het Comité. Verder staat de NCRK ook in voor de opvolging van de slotbeschouwingen, de uitwerking van nationale indicatoren, bijdragen aan rapportages,... dit alles met het oog op nationale afstemming tussen de Belgische overheden en het middenveld rond het kinderrechtenbeleid.

Rol van het aanspreekpunt

Net zoals de aanspreekpunten JKB rapporteren over de uitvoering van het JKP, word je als aanspreekpunt ook geacht om te rapporteren over de uitvoering van het Kinderrechtenverdrag. Als aanspreekpunt neem je de coördinatie van deze rapportage op voor jouw entiteit.

Ondersteuning door de cluster

De cluster JKB coördineert dit proces op Vlaams niveau en zal je, van zodra er zicht is op een nieuwe rapportage, vragen om input, zowel mondeling als schriftelijk, en stelt daarvoor de nodige documenten en procedures tijdig ter beschikking. Deze zullen gebaseerd zijn op afspraken die in het kader van de NCRK daartoe gemaakt worden.

Je kan steeds bij de cluster JKB terecht voor vragen en meer duiding en info.

Beleidsparticipatie met kinderen en jongeren

Zelf participatie organiseren

De voorbije jaren werd door de Vlaamse Regering meer en beter ingezet op het vormgeven van processen waarbij kinderen en jongeren zélf een stem hebben in het beleid dat wordt gemaakt. Mede hierdoor ontstond het project Ookeenstem dat ondersteuning voorziet voor de Vlaamse beleidsmaker om kinderen en jongeren bij het beleid te betrekken, om op die manier relevante en impactvolle beleidsbeslissingen te kunnen nemen.

Ookeenstem wil Vlaamse beleidsmakers bewustmaken van het belang van beleidsparticipatie van kinderen en jongeren en hen de nodige tools aanreiken om de jeugd bij hun beleidswerk te betrekken. Beleidsparticipatie versterken en aanmoedigen is een belangrijke doelstelling van het Vlaams JKB. Als aanspreekpunt rekenen we op jou om binnen je eigen departement of agentschap mee het belang van beleidsparticipatie van kinderen en jongeren uit te dragen.

De beleidsinstrumenten JKB en de ondersteuning van

cluster JKB moeten het vergemakkelijken om de stem van kinderen en jongeren mee te nemen in het Vlaamse beleid. Door de beleidsinstrumenten ten volle te benutten, kunnen we een werkelijk jeugd- en kinderrechtenperspectief inbouwen bij alle Vlaamse beleidsdomeinen.

We zetten daarom in op een versterking van alle beleidsinstrumenten JKB, waaronder het JoKER waar beleidsparticipatie als pijler versterkt wordt. Het horen van kinderen en jongeren dient veel vroeger te gebeuren, idealiter van bij de beleidsvoorbereiding. Beleidsmakers die zich ervan bewust zijn dat ze best reeds vanaf de voorbereiding en opmaak van nieuw beleid reflecteren over en rekening houden met de noden en belangen van kinderen en jongeren, hebben een duidelijker zicht op de impact van de voorgestelde maatregelen.

Heel wat beleidsbeslissingen van de Vlaamse overheid hebben een impact op kinderen en jongeren: jeugdhulp, onderwijs, mobiliteit, klimaat enzovoort. Het recht op participatie staat niet letterlijk in het Kinderrechtenverdrag, maar wordt vormgegeven door verschillende bepalingen:

- *het recht om gehoord te worden (artikel 12)*
- *het recht op vrije meningsuiting (artikel 13)*
- *de vrijheid van gedachte (artikel 14)*
- *het recht op vereniging (artikel 15)*
- *het recht op (passende) informatie (artikel 17)*

De hoeksteen van het recht op participatie is artikel 12:

“De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.”

Het recht op participatie vind je ook terug in de Belgische Grondwet:

“Elk kind heeft recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen.” (artikel 22bis)

De cluster JKB sensibiliseert, ondersteunt en faciliteert proactief dit participatieproces in andere beleidsdomeinen. Inhoudelijk blijft het betrokken beleidsdomein bevoegd. Zij hebben immers de expertise binnen het thema, en de cluster JKB de expertise inzake het betrekken van kinderen en jongeren.

De cluster JKB bundelt daarnaast ook informatie over beleidsparticipatie op de website ookeenstem.be. Je kan hier de participatiecirkel, een reflectietool om een participatieproces vorm te geven, vinden. Om te komen tot concrete beleidsparticipatie van kinderen en jongeren in alle beleidsdomeinen organiseert de cluster JKB bovendien samen met het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) jaarlijks een **opleiding over het recht op participatie en de participatiecirkel**. Deze vorming is gericht op beleidsmedewerkers en andere medewerkers van de Vlaamse overheid die kinderen en jongeren willen betrekken bij het beleid.

De vorming bestaat uit de volgende onderdelen:

- > het recht op participatie en praktische toepassingen daarvan;
- > de vijf bouwstenen van de participatiecirkel, inclusief oefeningen voor elke bouwsteen;
- > de participatiecirkel als tool voor het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van participatieprocessen met kinderen en jongeren.

Boeken doe je via Vlimpers.

Periodiek organiseert de cluster JKB een **platform Beleidsparticipatie**. Hier worden goede praktijken uitgewisseld, en gaan we dieper in op uitdagingen en mogelijke oplossingen. Het is de plek bij uitstek voor netwerking rond dit belangrijke thema. Word je hier graag voor uitgenodigd? Neem dan zeker contact op met jkp@vlaanderen.be.

Wil je graag meer weten over beleidsparticipatie? Neem dan zeker een kijkje op www.ookeenstem.be of neem contact op met jkp@vlaanderen.be.

Meer informatie

Heb je na het lezen van deze handleiding nood aan meer informatie?

Je kan heel wat informatie over kinderrechten en JKB vinden op onze website: vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd. Hier kan je terecht voor informatie over het gehele proces richting een nieuw JKP. Je vindt er de gegevens van onze bovenbouworganisaties en onze gesubsidieerde organisaties, alsook wetenschappelijk onderzoek en recente publicaties.

Voor meer informatie over kinderrechten verwijzen we je graag naar:

- > Het Kinderrechtencommissariaat: kinderrechten.be
- > Kenniscentrum Kinderrechten: keki.be
- > 't Zitemzo: tzitemzo.be
- > Kinderrechtencoalitie: kinderrechtencoalitie.be
- > Unicef: unicef.be
- > NCRK: ncrk-cnde.be
- > De Vlaamse jeugdraad: vlaamsejeugdraad.be

Heb je nog vragen of bedenkingen? Dan kan je steeds contact opnemen met de collega's van de cluster JKB.

